

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ

การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษานั้นวันจะทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้น ฉะนั้นการศึกษาถึงความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาระดับมหาบัณฑิตที่มีต่อปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบัณฑิตศึกษา เช่น ปัจจัยด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านการบริการทางวิชาการ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักเรียนและระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง จึงเป็นสิ่งจำเป็น เพราะจะช่วยให้การศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น กล่าวคือจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารและคณาจารย์ในการพัฒนาหลักสูตร พัฒนาการเรียนการสอน การบริการทางวิชาการ ตลอดจนปรับปรุงความสัมพันธ์ทางวิชาการระหว่างอาจารย์กับนิสิตนักศึกษา และระหว่างนิสิตนักศึกษาด้วยกันเองได้เหมาะสมยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยคักสรรที่เกี่ยวข้องกับการบัณฑิตศึกษาสาขาสังคมศาสตร์ ในทัศนะของนิสิตนักศึกษามหาบัณฑิตรวม ๔ ด้าน คือ

- ๑) ด้านหลักสูตร
- ๒) ด้านการเรียนการสอน
- ๓) ด้านการบริการทางวิชาการ
- ๔) ด้านความสัมพันธ์ทางวิชาการระหว่างอาจารย์กับนิสิตนักศึกษาและระหว่างนิสิตนักศึกษาด้วยกันเอง

๒. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษามหาบัณฑิตที่มีต่อปัจจัยคักสรรที่เกี่ยวข้องกับบัณฑิตศึกษาสาขาสังคมศาสตร์ จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

๑. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาสังคมศาสตร์ ที่ขึ้นทะเบียนเป็นนักศึกษาในปีการศึกษา ๒๕๒๔ ของจุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และสถาบันวิจัย
พัฒนบริหารศาสตร์ การเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยใช้เกณฑ์การแบ่งตามสาขาวิชาและ
เพศในชั้นแรก เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของทุกสาขาวิชาและเพศ ต่อจาก
นั้นก็ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่ายจากประชากรเป็นขั้นต่อไป ได้ตัวอย่างจำนวน ๖๕๕ คน

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสำรวจความคิดเห็นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
เอง โดยแบ่งเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบ
สำรวจ

ตอนที่ ๒ ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาที่มี
ต่อปัจจัยคักสรรซึ่งเกี่ยวข้องกับการบัณฑิตศึกษาสาขาสังคมศาสตร์ในค่านหลักสูตร ค่าน
การเรียนการสอน ค่านการบริการทางวิชาการ ค่านความสัมพันธ์ทางวิชาการระหว่าง
อาจารย์กับนิสิตนักศึกษาและระหว่างนิสิตนักศึกษาด้วยกันเอง

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามปลายเปิด ตามเกี่ยวกับความคิดเห็นอื่น ๆ และ
ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสำรวจ

ผู้วิจัยหาความตรงตามเนื้อหาของแบบสำรวจ (Content Validity)
โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๕ ท่าน พิจารณาตรวจแก้ไขให้คำแนะนำ ปรับปรุงข้อคำถาม
ซึ่งทั้งนี้ผู้วิจัยถือเกณฑ์ ๘ ใน ๕ ท่าน ยอมรับแบบสำรวจถือว่ามีความตรงตามเนื้อหา
และนำไปทดลองใช้ (Try out) กับนิสิตศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาสาขาสังคมศาสตร์
จำนวน ๓๐ คน แล้วจึงนำผลที่ได้มาหาค่าความเที่ยงของแบบสำรวจตอนที่สอง โดย
ใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (α -Coefficient) ของบราวน์ (Brown ๑๙๙๖ : ๔๓)
ได้ค่าความเที่ยง ๐.๙๖ หลังจากนั้นจึงได้นำแบบสำรวจไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชากร
จำนวน ๖๕๕ คน ได้รับแบบสอบถามคืนมา ๔๔๔ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๙๔.๓๒ เมื่อ
ตรวจสอบความสมบูรณ์แล้ว แบบสำรวจใช้ได้ทั้งหมด

๓. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ส่งแบบสำรวจ
ทางไปรษณีย์ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical
Package for the Social Sciences) ของเนลและคนอื่น ๆ (Neil et al.

๑๔๓๕) คำถามมหาภาคสถิติดังนี้

- ๑) หากความถี่และค่าร้อยละของสถานภาพส่วนตัวของตัวอย่างประชากร
- ๒) หากค่าคะแนนเฉลี่ยรายข้อและรายค่านของความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับ
  - ก) งานหลักสูตร
  - ข) การเรียนการสอน
  - ค) การบริการทางวิชาการ
  - ง) ความสัมพันธ์ทางวิชาการ
 ระหว่างอาจารย์กับนิสิตนักศึกษาและระหว่างนิสิตนักศึกษาด้วยกันเอง
  - ๓) ใช้ค่าสถิติทีเทสต์ (t-test) ทดสอบความแตกต่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างคะแนนเฉลี่ย ความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาที่มีเพศ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน
  - ๔) ใช้ค่าสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance) ทดสอบความแตกต่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาที่มีประสบการณ์ต่างกัน

สรุปผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัยได้แยกกล่าวสรุปเป็น ๔ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวอย่างประชากรซึ่งได้ตอบแบบสำรวจเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวใน ๔ หัวข้อ คือ เพศ คะแนนเฉลี่ยสะสม ประสบการณ์ในการทำงาน และระยะเวลาในการทำงาน ปรากฏผลว่าในค่านเพศมีจำนวนใกล้เคียงกันคือ เป็นเพศชายจำนวน ๒๕๓ คน และเพศหญิงจำนวน ๒๓๒ คน ส่วนใหญ่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมระหว่าง ๓.๐๐-๓.๔๔ มีอาชีพรับราชการมากที่สุด และมีจำนวนไม่น้อยที่ไม่ได้ทำงาน อาชีพที่นิสิตนักศึกษาทำน้อยที่สุดคือ ประกอบธุรกิจส่วนตัว สำหรับผู้ที่ทำงานแล้วส่วนใหญ่ยังทำงานไม่ถึง ๕ ปี รองลงมาคือ ทำงานระหว่าง ๕-๑๐ ปี และมีจำนวนเพียงเล็กน้อยที่ทำงานมากกว่า ๑๐ ปี

ตอนที่ ๒ สรุปความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยคักสรรที่เกี่ยวกับองค์การบัณฑิตศึกษาสาขาสังคมศาสตร์

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ก) งานหลักสูตร ค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับค่านนี้โดยส่วนรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากทุกสถาบัน ยกเว้นนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่อยู่ในระดับปานกลาง

($\bar{X} = ๓.๓๕$) และรายชอพบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเช่นกัน ยกเว้นข้อ ๑๑ มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในการประกอบวิชาชีพของคนที่นิสิตนักศึกษาทุกสถาบันให้ค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๑๕$) ยกเว้นนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่ให้ค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = ๓.๖๓$) และข้อ ๑๒ สามารถให้การศึกษามากอบรวมและให้คำปรึกษาแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องในสาขาวิชาชีพของตนได้ ที่นิสิตนักศึกษาทุกสถาบันให้ค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๕$) ยกเว้นนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่ให้ค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = ๓.๕๐$)

ข้อที่นิสิตนักศึกษาทุกสถาบันให้ค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ ๓ รู้จักกิจวิเคราะหวิจารณ์อย่างมีเหตุผล ($\bar{X} = ๓.๕๕$) รอง ๆ ลงมากคือ ข้อ ๔ มีความตั้งใจที่จะศึกษาปรับปรุงงานให้ดีขึ้น ($\bar{X} = ๓.๖๓$) ข้อ ๑๐ รู้จักใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจและแก้ปัญหา ($\bar{X} = ๓.๖๐$) ข้อ ๕ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ($\bar{X} = ๓.๕๖$) ข้อ ๕ ศึกษาและติดตามความรู้ความก้าวหน้าทางคานวิชาการอยู่เสมอ ($\bar{X} = ๓.๕๖$)

สรุปได้ว่า ทามความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาเห็นว่าหลักสูตรและการสอนระดับบัณฑิตศึกษาศาสาสังคมศาสตร์ ช่วยให้เขามีคุณลักษณะที่รู้จักกิจวิเคราะหวิจารณ์อย่างมีเหตุผล มีความตั้งใจที่จะศึกษาและปรับปรุงงานให้ดีขึ้น รู้จักใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจและแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ และสามารถศึกษาติดตามความรู้ ความก้าวหน้าทางคานวิชาการอยู่เสมอ

คานการ เรียนการสอน

คานเนื้อหาวิชา ค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาโดยส่วนรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง และรายชอพบว่าส่วนใหญ่มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับหรือ เกณฑ์ปานกลางเช่นกัน ยกเว้นข้อ ๓ เนื้อหาวิชาที่เน้นทฤษฎี และข้อ ๑ เนื้อหาวิชาที่เน้นความรู้ใหม่ที่ไม่เคยเรียนมาก่อน ที่นิสิตนักศึกษาให้ค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = ๓.๖๓$ และ ๓.๕๕ ตามลำดับ)

สรุปได้ว่าทามความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาเห็นว่า เนื้อหาวิชาที่จัดสอนในระดับบัณฑิตศึกษาศาสาสังคมศาสตร์ส่วนใหญ่เป็นเนื้อหาวิชาที่เน้นทฤษฎี และเน้นความรู้ใหม่ที่ไม่เคยศึกษามา

ก่อน

ค่านิยมของครูสอน ค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับค่านิยม โดยส่วนรวมและรายขอพบว่าอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ยกเว้นข้อ ๔ การสอนของอาจารย์มักจะเน้นทฤษฎี แง่คิด วิธีการวิเคราะห์และพัฒนาการทางวิชาการที่อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = ๓.๕๖$) ข้อที่นิสิตนักศึกษาเห็นว่าอาจารย์ปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ข้อ ๔ พยายามเตรียมและเชื่อมโยงเนื้อหาที่สอนให้สอดคล้องกับงาน (อาชีพ) ที่ผู้เรียนทำอยู่ ($\bar{X} = ๒.๗๒$) รองลงมาคือ ข้อ ๓ มักจะยกตัวอย่างงานวิจัยประกอบการสอน ($\bar{X} = ๒.๔๘$)

สรุปได้ว่าตามความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาเห็นว่า การเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษาระดับปริญญาโทนั้นอาจารย์ส่วนใหญ่จะให้ทฤษฎี แง่คิด วิธีการวิเคราะห์และพัฒนาการทางวิชาการ แต่ในการสอนก็ไม่ค่อยได้ยกตัวอย่างงานวิจัยมาประกอบในการสอนแต่อย่างใด และไม่ได้เน้นให้นิสิตนักศึกษามีความเชี่ยวชาญในการประกอบอาชีพแต่อย่างใดด้วย

ค่านิยมกรรมการเรียนการสอน ค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับค่านิยมโดยส่วนรวมและรายขอพบว่าอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ยกเว้นข้อ ๖ ใ้มีโอกาสไปศึกษางานนอกสถานที่ และข้อ ๗ ใ้มีโอกาสไปฝึกงานที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วยน้อย ($\bar{X} = ๒.๑๐$ และ ๒.๐๑ ตามลำดับ) กิจกรรมการเรียนการสอนที่นิสิตนักศึกษาให้ค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่น ๆ คือ ข้อ ๓ ใ้โอกาสทำรายงานเกี่ยวกับการวิเคราะห์วิจารณ์ ($\bar{X} = ๓.๓๔$) ข้อ ๔ ใ้โอกาสศึกษาค้นคว้าตามความสนใจ ($\bar{X} = ๓.๓๑$) และข้อ ๑๐ ใ้รับการปลุกฝังใ้มีความรับผิดชอบต่องานและหน้าที่ของตนในสังคม ($\bar{X} = ๓.๒๐$)

สรุปได้ว่าตามความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาเห็นว่า กิจกรรมการเรียนการสอนที่ปฏิบัติกันในระดับบัณฑิตศึกษาระดับปริญญาโทนั้น ส่วนใหญ่เป็นการทำรายงานเกี่ยวกับการวิเคราะห์วิจารณ์ นิสิตนักศึกษามีโอกาสศึกษาค้นคว้าตามความสนใจ และนิสิตนักศึกษาใ้รับการปลุกฝังใ้มีความรับผิดชอบต่องานและหน้าที่ของตนในสังคม

สรุปแล้วในค่านิยมการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาระดับปริญญาโท นิสิตนักศึกษาเห็นว่าเนื้อหาวิชาส่วนใหญ่เน้นทฤษฎี เน้นความรู้ใหม่ที่ไม่เคยเรียนมาก่อน การสอนของอาจารย์ก็เป็นไปในทำนองเดียวกันคือ เน้นทฤษฎี แง่คิด วิธีการวิเคราะห์และพัฒนาการทางวิชาการ มักจะมอบหมายงานใหญ่เรียนไปคนควา ทำรายงานเกี่ยวกับการวิเคราะห์วิจารณ์มากที่สุด ส่วนการใ้

โอกาสผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าตามความสนใจและการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่องานและหน้าที่ของตนในสังคมก็มีบ้าง แต่การสอนของอาจารย์มักไม่ค่อยยกตัวอย่างงานวิจัยประกอบการสอน การสอนเพื่อนำให้เกิดความชำนาญในอาชีพที่มีน้อย

ค่านการบริการทางวิชาการ ค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับค่านนี้โดยส่วนรวมและรายข้อพบว่ายู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ($\bar{X} = 2.78$) ยกเว้นข้อ ๔ การบริการ เกี่ยวกับการไปปฏิบัติงานนอกสถานที่ที่อยู่ในระดับเห็นด้วยน้อย ($\bar{X} = 2.28$) ข้อที่นิสิตนักศึกษาให้ค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่น ๆ คือข้อ ๑๐ การใช้เวลาในการยืมหนังสือของห้องสมุด ($\bar{X} = 3.12$)

สรุปได้ว่าตามความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาเห็นว่าการบริการทางวิชาการของมหาวิทยาลัยยังต้องแก้ไขปรับปรุงอีกมาก เพราะจากผลการวิจัยพบว่าข้อกระทงทุกข้อเกี่ยวกับค่านการบริการทางวิชาการมีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า ๓.๐๐ ยกเว้นข้อ ๑๐ การใช้เวลาในการยืมหนังสือของห้องสมุดที่มีค่าคะแนนเฉลี่ย ๓.๑๒

ค่านความสัมพันธ์ทางวิชาการระหว่างอาจารย์กับนิสิตนักศึกษาและระหว่างนิสิตนักศึกษาด้วยกันเอง

ระหว่างอาจารย์กับนิสิตนักศึกษา ค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับค่านนี้โดยส่วนรวมและรายข้ออยู่ในระดับเห็นด้วยน้อย (โดยส่วนรวม $\bar{X} = 2.37$) ยกเว้นข้อ ๒ อาจารย์กับนิสิตศึกษามักจะนำปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมมาสนทนากัน ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ($\bar{X} = 2.20$) ข้อที่นิสิตนักศึกษาให้ค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือข้อ ๑ ผู้เรียนได้มีโอกาสทำวิจัยร่วมกับอาจารย์ ($\bar{X} = 2.10$) แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ทางวิชาการระหว่างอาจารย์กับนิสิตศึกษายังอยู่ในระดับต่ำ

ระหว่างนิสิตนักศึกษาด้วยกันเอง ค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของ นิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับค่านนี้โดยส่วนรวมและรายข้ออยู่ในระดับเห็นด้วยน้อย (โดยส่วนรวม $\bar{X} = 2.34$) ยกเว้นข้อ ๔ มักจะพูดคุยกันในเรื่องของงาน (อาชีพ) ที่ทำอยู่ ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ($\bar{X} = 2.44$) แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ทางวิชาการระหว่างนิสิตนักศึกษาด้วยกันยังอยู่ในระดับต่ำ

ตอนที่ ๓ สรุปผลการ เปรียบเทียบความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาชายและนิสิตนักศึกษาหญิง เกี่ยวกับปัจจัยค้ำสรรที่เกี่ยวกับกับการบัณฑิตศึกษาระดับปริญญาโท

ผลการวิจัยปรากฏว่าความคิดเห็นของทั้งสองกลุ่มตัวอย่างในทุกด้านไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านเนื้อหาวิชาซึ่งเป็นเนื้อหาขององค์ความรู้ในการเรียนการสอนที่ทั้งสองกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑ โดยนิสิตนักศึกษาหญิงมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านิสิตนักศึกษาชาย

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าหลักสูตรการเรียนการสอนและการบริการทางวิชาการ ตลอดจนความสัมพันธ์ทางวิชาการระหว่างอาจารย์กับนิสิตนักศึกษาที่มหาวิทยาลัยหรืออาจารย์ที่แก่นิสิตศึกษานั้น นิสิตนักศึกษาได้มีโอกาสได้รับเท่าเทียมกันไม่ว่าจะเป็นเพศใดก็ตาม และความสัมพันธ์ทางวิชาการระหว่างนิสิตนักศึกษาด้วยกันไม่ขึ้นอยู่กับเพศ

ตอนที่ ๔ สรุปผลการ เปรียบเทียบความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันคือ ระหว่างนิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง (คะแนนเฉลี่ยสะสม ๓.๐๐-๓.๓๔) และนิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง (คะแนนเฉลี่ยสะสม ๓.๕๐ ขึ้นไป) เกี่ยวกับปัจจัยค้ำสรรที่เกี่ยวกับกับการบัณฑิตศึกษาระดับปริญญาโท

ผลการวิจัยปรากฏว่าทั้งสองกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อด้านหลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และด้านความสัมพันธ์ทางวิชาการระหว่างอาจารย์กับนิสิตนักศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ โดยนิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงให้ค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นสูงกว่านิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางทั้งสองด้าน ส่วนในด้านอื่น ๆ ทั้งสองกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่านิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงเห็นว่าหลักสูตรและการสอนใน ระดับบัณฑิตศึกษาระดับปริญญาโทช่วยให้เขามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่าง ๆ ได้มากกว่านิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง ในด้านความสัมพันธ์ทางวิชาการระหว่างอาจารย์กับนิสิตนักศึกษา นิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงก็มีความสัมพันธ์ทางวิชาการกับอาจารย์ในระดับที่สูงกว่านิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง ส่วนการบริการทางวิชาการนิสิตศึกษามีโอกาสได้รับจากมหาวิทยาลัยเท่าเทียมกัน ความสัมพันธ์ทาง

วิชาการระหว่างนิสิตนักศึกษาด้วยกันเองไม่ได้ขึ้นอยู่กับผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน

ตอนที่ ๕ สรุปผลการ เปรียบเทียบความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาที่มีประสบการณ์ใน การทำงานต่างกัน คือ ระหว่างนิสิตนักศึกษาที่รับราชการ ทำงานกับธุรกิจเอกชน ทำงานรัฐวิสาหกิจ ประกอบอาชีพส่วนตัว และที่ยังไม่ได้ทำงาน เกี่ยวกับปัจจัยคักสรรที่เกี่ยวของกับการมัณฑนศึกษา สาขาสังคมศาสตร์

ผลการวิจัยปรากฏว่าทั้งห้ากลุ่มมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .๐๑ ในด้านหลักสูตรและคานการ เรียนการสอน (คานเนื้อหาวิชาและคานบทบาทของ ผู้สอน) แต่เมื่อทดสอบหาความแตกต่างระหว่างกันโดยวิธีการของเซฟเฟ้ (Scheffé) เพื่อที่จะ หาว่านิสิตนักศึกษาที่มีประสบการณ์ในอาชีพไหนที่มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ปรากฏผลว่าไม่มีคู่ ไหนที่แตกต่างกันเลย แสดงให้เห็นว่าถึงแม้ว่าความคิดเห็นของ นิสิตนักศึกษาที่มีประสบการณ์ต่าง กันจะมีความคิดเห็นต่อคานหลักสูตรและคานการ เรียนการสอนในระดับมัณฑนศึกษาสาขาสังคมศาสตร์ แตกต่างกัน แต่ก็ เป็นความแตกต่างที่อยู่ในระดับต่ำมาก ส่วนคานการบริการทางวิชาการและคาน ความสัมพันธ์ทางวิชาการระหว่างอาจารย์กับนิสิตนักศึกษาและระหว่างนิสิตนักศึกษาด้วยกันเอง ทั้งห้ากลุ่มมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า หลักสูตรและการ เรียนการสอนในปัจจุบันที่จัดให้แก่นิสิต นักศึกษานั้น นิสิตนักศึกษาสามารถที่จะได้รับประโยชน์และประสบการณ์ในการศึกษาไม่แตกต่างกัน หรือแตกต่างกันน้อยมาก ทั้งที่นิสิตนักศึกษาเหล่านั้นมีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน ส่วน การบริการทางวิชาการที่นิสิตศึกษามีโอกาสได้รับตลอดจนความสัมพันธ์ทางวิชาการระหว่าง อาจารย์กับนิสิตนักศึกษาและระหว่างนิสิตนักศึกษาด้วยกันเอง ไม่ได้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในการ ทำงาน

อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

๑. ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างมีข้อที่น่าสนใจ เกิดคือ มีนิสิตนักศึกษาที่มีประสบการณ์ ในการประกอบอาชีพรับราชการมากที่สุด ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าหน่วยงานราชการให้สิทธิใน การลาศึกษาต่อแก่ข้าราชการมากกว่าหน่วยงานของรัฐวิสาหกิจหรือธุรกิจเอกชน และระยะเวลา

ในการทำงานของนิสิตนักศึกษาที่ลาศึกษาต่อส่วนใหญ่งานยังไม่ถึง ๕ ปี ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะนิสิตนักศึกษาเล็งเห็นว่าการลาศึกษาต่อในขณะที่ยังทำงานไม่ถึง ๕ ปี จะได้ผลประโยชน์ในแง่ของการนำวุฒิที่ได้รับสูงขึ้นนั้นมาปรับตำแหน่งหรือปรับเงินเดือนให้สูงขึ้นตามวุฒิได้

๒. ความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาต่อปัจจัยค้ำจุนที่เกี่ยวกับกรมบัณฑิตศึกษา
 สาขาสังคมศาสตร์ ปรากฏดังนี้

๒.๑ กานหลักสูตร โดยส่วนรวมนิสิตนักศึกษาเห็นว่าหลักสูตรและการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษาสาขาสังคมศาสตร์ ช่วยให้มีคุณลักษณะที่รู้จักวิเคราะห์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล รู้จักใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจและแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ และสามารถติดตามความรู้ ความก้าวหน้าทางคานวิชาการอยู่เสมออยู่ในระดับสูงกว่าคุณลักษณะคานอื่น ๆ

การที่นิสิตนักศึกษามีความคิดเห็นดังกล่าวน่าจะสืบเนื่องมาจากการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของอาจารย์ ซึ่งส่วนมากอาจารย์จะมอบหมายให้นิสิตนักศึกษาไปค้นคว้าทำรายงานวิเคราะห์วิจารณ์ต่าง ๆ และนิสิตนักศึกษาก็ยังได้รับการแนะนำให้รู้จักวิธีการค้นคว้า จึงสามารถติดตามความรู้ ความก้าวหน้าทางคานวิชาการได้อย่างถูกต้อง นอกจากนั้นการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษายังทำให้เขาได้รับความรู้เพิ่มเติมขึ้น จึงทำให้มีดุลยพินิจในการแก้ไขปัญหาได้มากขึ้น อาจกล่าวได้ว่าหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาสาขาสังคมศาสตร์ในปัจจุบันมีแนวโน้มไปในทางที่จะเน้นให้นิสิตนักศึกษาเป็นนักวิชาการที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และใฝ่รู้ใฝ่เรียน ซึ่งตรงกับจุดมุ่งหมายของการศึกษาระดับนี้ที่ วิจิตร ศรีสอาน (๒๔๒๒ : ๒๒-๒๖) ชัยพร วิชาวุธ (๒๔๒๓ : ๑๔๑) ไพฑูรย์ สีนลารักษ์ (๒๔๒๓ : ๔๔-๔๕) กานคา ๗ ถलग และคนอื่น ๆ (๒๔๒๒ : ๔๑) สุมณ อมรวิวัฒน์ (๒๔๒๔ : ๑) ได้กล่าวไว้ว่า จุดมุ่งหมายของการบัณฑิตศึกษานั้นคือ ติดตาม ส่งเสริม แสวงหา และบุกเบิกความรู้ใหม่ พัฒนาและประยุกต์ความรู้ใหม่ เพื่อประโยชน์ของการพัฒนาทางสังคม สร้างให้นิสิตนักศึกษาเป็นผู้มีความรู้และความเป็นผู้นำทางวิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาในลักษณะการค้นคว้าวิจัยและการแสวงหาความรู้ อย่างลึกซึ้งในเฉพาะคานนั้นคือได้ว่าเป็นลักษณะสำคัญของการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

นอกจากนี้ยังพ้องกับความเห็นของ สิบปนนท์ เกตุทัต (๒๔๒๔ : ๓) ที่กล่าวว่า ลักษณะของมหาบัณฑิตนั้นควรมีความรักและนิยมในการแสวงหาปัญญาความรู้ มีความคงแก่เรียน

ความเป็นปราชญ์ และการคิดสร้างสรรค์ และพ้องกับความเห็นของผู้อภิปรายจากการสัมมนาเรื่อง บทบาทและคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ปัทมิกา โสสมวงศ์ ๒๕๒๕ : ๑๕-๑๖, ๓๑-๓๒, ๓๕) ซึ่งสรุปได้ว่าลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์นั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มและความคิดค้นแปลก มีความรับผิดชอบต่องาน เป็นคนเรียนรู้เร็ว ใฝ่รู้ รอบรู้ รู้จักวินิจฉัยปัญหาและรู้จักตัดสินใจที่ดี

ลักษณะที่นิสิตนักศึกษาเห็นว่าการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาช่วยให้เขาเกิดมีขึ้นในระดับปานกลางคือ มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในการประกอบวิชาชีพของตน ความสามารถในการให้การศึกษ่า ปกอบรม หรือให้คำปรึกษาเกี่ยวกับวิชาชีพของตน ซึ่งในเรื่องนี้เมื่อพิจารณาจากความเป็นจริงแล้ว นิสิตนักศึกษาที่ศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา สาขาสังคมศาสตร์ มาจากหลายสาขาวิชาชีพ เพราะฉะนั้นการที่จะจัดหลักสูตรให้ตรงกับวิชาชีพของแต่ละคนย่อมเป็นไปได้ยาก และเมื่อพิจารณาคำนวณการเรียนการสอนประกอบค้วจะเห็นว่า ค่าเฉลี่ยของวิชาที่เน้นการฝึกปฏิบัติ การฝึกงานก็มีอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = ๒.๖๐$) การสอนของอาจารย์ก็ไม่ได้เตรียมและเชื่อมโยงเนื้อหาที่สอนให้สอดคล้องกับงาน (อาชีพ) ที่นิสิตนักศึกษาทำอยู่ ($\bar{X} = ๒.๗๒$) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นิสิตนักศึกษาก็ได้มีโอกาสไปฝึกงานหรือฝึกปฏิบัติต่าง ๆ น้อย ($\bar{X} = 2.01$)

นอกจากนั้นจากคำถามปลายเปิด นิสิตนักศึกษามากกว่าร้อยละ ๕๐ ให้ความเห็นว่าหลักสูตรในรัปัจจุบันมีวิชาที่บังคับให้เรียนมาก มีวิชาที่เปิดสอนจริง ๆ น้อย ไม่ติดตามหลักสูตร ทำให้นักศึกษาขาดความเป็นอิสระในการเลือกเรียนวิชาที่ตนสนใจได้ ซึ่งในเรื่องนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าจำเป็นอย่างยิ่งที่สถาบันการศึกษาและอาจารย์ควรที่จะพิจารณาหาทางแก้ไข เพราะการที่นิสิตนักศึกษาได้เรียนวิชาที่ตรงกับความต้องการของเขาแล้ว จะเป็นผลดีต่อตัวเขา คิบเลอร์และคนอื่น ๆ (Kibler, et al ๑๙๙๔ : ๘๖) ให้ความคิดเห็นว่านิสิตนักศึกษาจะเรียนได้ผลดียิ่งขึ้น ถ้าเขามีความต้องการที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่นำมาสอน อาจารย์สามารถช่วยให้นักศึกษาเกิดความต้องการที่จะเรียนรู้ได้โดยการชี้แจงให้นักศึกษารู้คุณค่าของเรื่องที่จะเรียนและรู้จักมุ่งหมายในเรื่องที่จะเรียนนั้นอย่างชัดเจน

ฉะนั้น จึงอาจสรุปจากความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาได้ว่า การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาสาขาสังคมศาสตร์ในรัปัจจุบัน มีแนวโน้มที่จะสร้างความเป็นนักวิชาการ ที่รู้จักคิดวิเคราะห์วิจารณ์อย่างมีเหตุผลให้เกิดแก่ผู้เรียนเป็นประการแรก ซึ่งตามหลักการของ

การบัณฑิตศึกษาจากเอกสารที่ศึกษามาพบว่า ควรจะมีสัดส่วนของวิชาการกับเรื่องอื่น ๆ เช่น เรื่องของวิชาชีพ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับสังคม ควรจะมีสัดส่วนเป็น ๓ : ๒ (Hutchins. R.M., ๑๙๗๒) ฉะนั้น ผลการวิจัยความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาที่พบว่า การศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษามีแนวโน้มที่จะสร้างความเป็นนักวิชาการที่ให้อรรถกถาวิเคราะห์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล ให้เกิดขึ้นในตัวของผู้เรียนนั้นจึงเป็นการย้ำ (confirm) ให้เห็นว่าการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาด้านสังคมศาสตร์ในปัจจุบันเน้นที่จะสร้างความเป็นนักวิชาการให้เกิดแก่นิสิตนักศึกษามากกว่าอย่างอื่น แต่อย่างไรก็ตามในแง่ของวิชาการนั้น การวิจัยซึ่งเป็นวิธีการที่จะนำไปสู่การขยายพรมแดนทางวิชาการ ซึ่งเป็นเรื่องของงานวิชาการโดยแท้ นิสิตนักศึกษายังมองเห็นว่ายังคงค้อยู่ เพราะว่าถึงแม้ว่าจะมีวิชาเกี่ยวกับการวิจัยแก่นิสิตนักศึกษาก็ยัง เห็นว่ามีน้อยไปไม่พอเพียง ยังไม่ช่วยให้เขาทำงานวิจัยได้จริงจังหรือตามที่เห็นว่าควรจะทำได้ ฉะนั้นในแง่นี้ผู้วิจัยจึงใคร่เสนอแนะให้มีการสอนที่เน้นในการที่จะทำให้นิสิตนักศึกษานำเอาไปทำวิจัยได้จริงจังมากขึ้น

๒.๒ ด้านการเรียนการสอน โดยส่วนรวมความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาในค่านเนื้อหาวิชา บทบาทของผู้สอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษาด้านสังคมศาสตร์ อยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง และเมื่อพิจารณาแยกย่อยในแต่ละเนื้อหาแล้ว พบว่านิสิตนักศึกษาเห็นว่าเนื้อหาวิชาในระดับบัณฑิตศึกษาด้านสังคมศาสตร์ เน้นเนื้อหาวิชาที่เป็นทฤษฎี และเนื้อหาวิชาที่เน้นความรู้ใหม่ที่ไม่เคยเรียนมาก่อนอยู่ในระดับสูงพอสมควร ($\bar{X} = ๓.๗๒$ และ ๓.๘๕ ตามลำดับ) สำหรับเนื้อหาวิชาที่เน้นการฝึกปฏิบัติและเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของสังคม นิสิตนักศึกษาเห็นว่ามีน้อยกว่าเนื้อหาอื่น ๆ ($\bar{X} = ๓.๐๗$ และ ๒.๖๐ ตามลำดับ)

ในค่านบทบาทของผู้สอน นิสิตนักศึกษาเห็นว่าการสอนของอาจารย์มักจะเป็นทฤษฎี แง่คิด วิธีการวิเคราะห์ และพัฒนาการทางวิชาการมากกว่าข้ออื่น ๆ ($\bar{X} = ๓.๘๖$) ข้อที่ นิสิตนักศึกษาเห็นว่าอาจารย์ปฏิบัติน้อยที่สุดคือ เตรียมและเชื่อมโยง เนื้อหาที่สอนให้สอดคล้องกับงาน (อาชีพ) ที่ผู้เรียนทำอยู่ ($\bar{X} = ๒.๗๒$)

ในค่านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นิสิตนักศึกษาให้ความเห็นว่าไม่มีโอกาสทำรายงานเกี่ยวกับการวิเคราะห์วิจารณ์มากกว่ากิจกรรมอย่างอื่น ($\bar{X} = ๓.๓๘$)

สรุปแล้วคำถามการ เรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาศาสาสังคมศาสตร์ นิสิตนักศึกษาเห็น
ว่า เนื้อหาวิชาส่วนใหญ่เน้นทฤษฎี การสอนของอาจารย์ก็ส่ง เสริมให้นิสิตนักศึกษามีความรู้ในทฤษฎี
ใ้แก่ลึควิธีการวิเคราะห์ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับความเห็นของคณาจารย์และผู้บริหารคุณวุฒิใน
คราวสัมมนาเรื่อง "แนวทางการจัดและปรับปรุงบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย ณ มหาวิทยาลัย
รามคำแหง ระหว่างวันที่ ๑๒ - ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๒๑" (๒๕๒๒ : ๑๔๔-๑๔๕) ที่ว่า ปัจจุบัน
การสอนของอาจารย์มักจะบรรยายทฤษฎีเป็นส่วนใหญ่

อนึ่ง เมื่อพิจารณาจากคำถามปลายเปิดประกอบค้วยจะเห็นว่านิสิตนักศึกษาให้ความเห็น
ว่าการเรียนการสอน เน้นเนื้อหาวิชาที่เป็นทฤษฎีของทางประเทศมากเกินไป ทำให้นำไปใช้ใ้
การประกอบอาชีพหรือในชีวิตจริง ๆ ไ้ค่น้อย นิสิตนักศึกษาเห็นว่าควรใ้เนื้อหาวิชาที่เป็นทฤษฎี
ที่สัมพันธ์กับภาคปฏิบัติ หรือ เน้นทฤษฎีและปฏิบัติควบคู่กันไปและควรใ้สอดคล้องกับสภาพและความ
ต้องการของสังคมไทย ตลอดจนเสนอใ้พยายามประยุกต์ใ้เข้ากับปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมจริง
ค้วย ขอเสนอแนะของนิสิตนักศึกษาถึงกล่าวสอดคล้องกับความเห็นของคณาจารย์ในการสัมมนา
เรื่อง "แนวทางการจัดและปรับปรุงบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย" ซึ่งในการสัมมนาในครั้งนั้น
คณาจารย์ให้ความเห็นว่าการ เรียนการสอนใน ระดับบัณฑิตศึกษาไม่ควร เน้นภาคทฤษฎีและความรู้
เพื่อพัฒนาเอกลักษณ์พิเศษโดยเฉพาะ ควรมุ่งผลิตบัณฑิตระดับบัณฑิตศึกษาเพื่อสนองความต้องการของ
สังคมและประเทศชาติ โดยเน้นใ้ให้นิสิตนักศึกษาที่สำเร็จแล้วสามารถนำความรู้ไปใ้ใ้จริงใ้ใน
สังคมไทย ซึ่งในเรื่องความไม่สัมพันธ์สอดคล้องกับระหว่างสภาพที่เป็นจริงในสังคมกับสิ่งที่สอนอยู่
ในสถานศึกษานั้นเป็นปัญหาที่มีผู้กล่าวถึงกันมากในทุก ๆ ระดับการศึกษา อย่างในสถาบันอุดมศึกษา
ใ้ที่มุ่งแต่ความเป็นเลิศทางวิชาการจนทำให้ลืมนึกถึงสภาพและความต้องการจริง ๆ ของสังคม
ภายนอกก็มักจะถูกใ้โจมตีว่าสถาบันอุดมศึกษานั้นทำตัวเหมือนกับเป็นหอคอยงาช้าง แอคเซลดรอด
และคนอื่น ๆ (Axelrod, et al ๑๙๖๔ : ๗๕) กล่าววว่า "สภาพเช่นนี้ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้
ใ้เกิดความไม่พอใจใ้หมู่นิสิตนักศึกษาชั้นใ้" ฉะนั้น การปรับเนื้อหาสาระของวิชาที่สอน
ส่วนหนึ่งใ้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงนั้น น่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นแรงกระตุ้นใ้ให้นักศึกษา
เกิดความรูสึกผูกพันกับสังคม เกิดความรูสึกที่อยากจะออกไปใ้ใ้และแก้ไขสังคมใ้ให้ดีขึ้น

อย่างไรก็ตามมีข้อที่ควรคำนึง เกี่ยวกับเรื่องนี้คือว่า งานวิจัยนี้มีขอบ เขตจำกัดเฉพาะ
ศึกษาจากความคึกเห็นของนิสิตนักศึกษาคือเป็นการมองมิติเดียวจากนิสิตนักศึกษา แต่ภายในสถาบัน
การศึกษานั้นมีบุคลากรอื่นเกี่ยวข้องกับการศึกษาอยู่หลายฝ่ายคือ มีทั้งผู้บริหาร คณาจารย์ นิสิตนักศึกษา
และเจ้าหน้าที่เป็นสำคัญ ฉะนั้น ถ้าหากมีการศึกษาเรื่อง เกี่ยวกันนี้จากบุคลากรอื่น ๆ ที่มีใ้ในลิต

นักศึกษาคือ อาจจะศึกษาจากผู้บริหารหรือคณาจารย์ผู้สอนแล้วคำตอบที่ได้ อาจจะเป็นอีกแง่มุมหนึ่ง หรืออาจจะมีความคิดเห็นที่ตรงกันข้ามของนิสิตนักศึกษาก็เป็นได้ ฉะนั้นเกี่ยวกับเรื่องนี้ผู้วิจัยจึงใคร่จะเสนอแนะว่า ผู้ที่สนใจหรือสถาบันการศึกษาน่าจะศึกษาต่อกว่าจริง ๆ แล้วเป็นอย่างไร โดยการศึกษาจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องของทุกฝ่าย

เกี่ยวกับบทบาทของอาจารย์ผู้สอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจากคำถามปลายเปิดนิสิตนักศึกษามากกว่าร้อยละ ๕๐ ให้ความเห็นว่าการเรียนการสอนมักจะมีลักษณะของการถ่ายทอดจากอาจารย์เพียงฝ่ายเดียว อาจารย์สอนตามหน้าที่ไม่ค่อยมีเวลาให้ซักถามในห้องเรียน ไม่ค่อยสร้างบรรยากาศของการเรียนให้เกิดความกระตือรือร้น อาจารย์บางท่านก็เตรียมการสอนน้อยและไม่ค่อยรับผิดชอบในการสอน อาจารย์เฝ้างานมากโดยไม่คำนึงถึงเวลาของนิสิตนักศึกษา และยังแจ้งผลให้นักศึกษาทราบล่าช้า นอกจากนี้อาจารย์บางท่านยังยึดแนวความคิดของตนเองมากเกินไป และชอบที่จะครอบงำทางความคิดที่อาจารย์นิยมให้นักศึกษา ไม่ค่อยยอมรับความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาที่แตกต่างจากอาจารย์

เหตุที่เป็นเช่นนี้นิสิตนักศึกษาได้แสดงความเห็นมากด้วยว่า เป็นเพราะอาจารย์มุ่งแต่ทำงานวิจัยเพื่อเพิ่มพูนฐานะทางวิชาการของอาจารย์ หรือมีภาระที่รับงานข้างนอกมาก จนทำให้ความสำคัญกับการสอนซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่หลักของอาจารย์น้อยลงไป การสอนของอาจารย์จึงเสมือนหนึ่งเป็นหน้าที่ที่บางครั้งอยู่ในลักษณะที่ว่า เวลาของอาจารย์มีค่ามากพอถึงชั่วโมงเรียนก็จะสอนแบบบรรยายอย่างเต็มที่ไม่ว่าสนใจถึงความเข้าใจของนิสิตนักศึกษาพอสมควรหรือชั่วโมงก็เลิกกันอีกประการหนึ่งอาจารย์บางท่านก็มีอายุมากและสอนมานานจึงยึดแต่แนวความคิดเก่า ๆ ของตนเองจนไม่ค่อยยอมรับฟังความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษา

ในเรื่องเดียวกันนี้นิสิตนักศึกษาได้มีข้อเสนอแนะซึ่งถือได้ว่าเป็นความต้องการของนิสิตนักศึกษาคือ นิสิตนักศึกษาเห็นว่าอาจารย์ควรเตรียมการสอนให้มากกว่าที่เป็นอยู่ และควรใช้การสอนหลายรูปแบบ ควรเน้นการเรียนแบบอภิปราย สัมมนาให้มาก ควรเปิดโอกาสให้มีการซักถามในห้องเรียน อาจารย์ควรยอมรับฟังความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษา และในการมอบหมายงานให้นักศึกษาควรให้เหมาะสมกับเวลาและควรแจ้งผลกลับไปให้นักศึกษาทราบโดยเร็วด้วย

ผลการวิจัยและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของนิสิตศึกษาด้านการเรียนการสอนตามที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าสอดคล้องกับการศึกษาของ วอทรูบาและไรท์ (Wotruba and Wright ๑๙๕๕ : ๒๓๓-๒๓๓) อ่างใน อุทุมพร ทอง อุไทย ๒๕๒๓ : ๔๕-๔๖) โปก (Pogue ๑๙๖๗ :

๑๓๓-๑๓๖) แมคแดเนิลและเรวิทส์ (McDaneil and Revits ๑๙๗๑ : ๒๑๗-๒๑๘) โรมิน (Romine ๑๙๗๕ : ๑๓๕-๑๔๓) ทองอินทร์ วงศ์ไธธร (๒๕๒๓ : ๑๓๔-๑๓๕) ประพันธ์ จำปาไทย (๒๕๒๕ : ๑๕๕-๑๖๑) ที่พบว่าจากการศึกษาโดยการประเมินจากความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง เนื้อหาลักษณะและการสอน ตลอดจนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของอาจารย์ สรุปได้ว่าค่านิยมของคณาจารย์จะให้ความสำคัญกับการปฏิบัติและควรให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมไทย ค่านิยมและการสอนของอาจารย์ควรจะมีการเตรียมการสอนหรือเตรียมการ เสนอบทเรียนอย่างถี่ถ้วนและสนับสนุนให้นิสิตนักศึกษาใช้ความคิด อาจารย์ควรจะมีวาทะหรือวิธีในการสอน ใช้วิธีการสอนหลายรูปแบบให้นิสิตนักศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมการเรียน และยอมรับฟังความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษา

ผู้วิจัยมีความเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะของนิสิตนักศึกษา เพราะการสอนแบบอภิปรายสัมมนา จะช่วยให้นิสิตนักศึกษาได้เรียนรู้เนื้อหาให้เข้าใจอย่างแจ่มแจ้งและชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการกระตุ้นให้นิสิตนักศึกษาได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น ในการสอนแบบอภิปรายนั้น อีเบล (Kenneth E. Ebel ๑๙๗๖ : ๕๕) เสนอแนะว่าการใช้คำถามกระตุ้นให้นิสิตนักศึกษาได้ตอบและแสดงความคิดเห็นนั้นนับว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นมาก โดยที่อาจารย์จะต้องพยายามตามตะลอมหรือถามซักไซ้ไล่เลียงให้นิสิตนักศึกษาตอบจนนิสิตนักศึกษาเข้าใจประเด็นที่เรียนได้อย่างแจ่มแจ้งในที่สุด

การยอมรับฟังความคิดเห็นของนิสิตศึกษานั้นเป็นสิ่งสำคัญที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ อีเบล (๑๙๗๖ : ๖๐) ได้อธิบายเกี่ยวกับเรื่องนี้เอาไว้ว่า ในการอภิปรายกันนั้นไม่มีความคิดเห็นใด ๆ ที่ผิดแม้จริง ๆ แล้วมันอาจจะผิดหรือคลุมเครือไม่ชัดเจน หรือไม่ให้ความกตัญญู อาจารย์ต้องถือว่าความคิดเห็นที่นิสิตนักศึกษาแสดงออกมามีค่าควรแก่การรับฟัง การที่อาจารย์รับฟังความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาด้วยความสนใจนั้นเป็นการสร้างแรงจูงใจให้แก่นิสิตนักศึกษาด้วย

แอกเซลรอกและคนอื่น ๆ (๑๙๖๕ : ๒๔) และโบก (Bogue ๑๙๗๕ : ๒๖๓) ได้ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเรื่องนี้สรุปได้ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่มุ่งพัฒนาความมีเสรีภาพทางสติปัญญา ฉะนั้นอาจารย์จะต้องให้เสรีภาพแก่นิสิตนักศึกษาในการแสดงความคิดเห็นหรือใช้สติปัญญาของเขาเองอย่างเต็มที่ นิสิตนักศึกษาจะไม่มีอิสระภาพในการแสดงความคิดเห็นของตนขึ้นมาได้ ถ้าตราบิโศที่อาจารย์ยังมีค้ำมืออยู่ในความคิดเห็นของตนเป็นใหญ่ และให้นิสิตศึกษาคล้อยตามความคิดเห็นของตนอยู่ตลอดเวลา

ในการมอบหมายงานให้แก่นิสิตนักศึกษาทำนั้นโดยทั่ว ๆ ไปนั้น อาจารย์มักจะเป็นผู้กำหนดเองว่าจะให้นิสิตนักศึกษาทำงานอะไรมาส่งบ้าง และจะต้องทำที่ขึ้นจึงจะถือว่าบรรลุตามข้อกำหนดของรายวิชา การที่อาจารย์เป็นผู้กำหนดงานเอง เช่นนี้อาจทำให้นิสิตนักศึกษาเกิดสภาวะความคับข้องใจในการเรียนขึ้นมาได้ แอคเซลรอกและคนอื่น ๆ (๑๙๖๔ : ๗๖) ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้เอาไว้ว่า อาจารย์ควรจะเปิดโอกาสให้นิสิตนักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการกำหนดลักษณะและปริมาณของงานที่เขาจะต้องทำมาส่ง ซึ่งมีเหตุผลอยู่ ๒ ประการ ที่สนับสนุนข้อเสนอนี้คือ หนึ่งถ้านิสิตนักศึกษาได้มีส่วนร่วมในกระบวนการดังกล่าวจะเป็นการสร้างแรงจูงใจในการเรียนให้แก่นักศึกษาได้ดีกว่า และสองในกระบวนการดังกล่าวมีคุณค่าอยู่ในตัวของมันเอง กล่าวคือ เป็นการช่วยเตรียมตัวของนิสิตนักศึกษาให้มีความพร้อมก่อนที่เขาจะก้าวออกไปสู่โลกภายนอกที่เขาจะต้องเป็นผู้กำหนดวิถีชีวิตของเขาเอง

เกี่ยวกับการมอบหมายงานให้เหมาะสมกับเวลา อีเบล (๑๙๗๖ : ๘๔-๑๐๐) เสนอแนะว่าการมอบหมายงานใด ๆ ให้นิสิตนักศึกษาทำมาส่งนั้นอาจารย์จะต้องคำนึงถึงเรื่องความเหมาะสมของเวลาเป็นสำคัญด้วย การมอบหมายงานให้ทำมากเกินไปในเวลาจำกัด มักสร้างสภาวะความคับข้องใจให้แก่นิสิตนักศึกษาได้ และผลงานที่นิสิตนักศึกษาทำมาส่งนั้นก็มักจะไม่ได้คุณภาพสูงเท่าที่ควร และอีเบลยังได้ชี้ให้เห็นประเด็นสำคัญอีกอย่างหนึ่งด้วยว่า ในการมอบหมายงานให้นิสิตนักศึกษาทำนั้นถ้าอาจารย์ไม่ชี้แจงจุดประสงค์ให้เขาเข้าใจว่า เขาจะได้อะไรขึ้นมาบ้างจากการทำงานที่มอบหมายให้ นั้น นิสิตศึกษาก็จะมองว่านั่นเป็นเพียงการเพิ่มภาระยุ่งยากให้แก่เขาเท่านั้นเอง

นอกจากนั้นนิสิตนักศึกษาได้ให้ความเห็นว่าอาจารย์บางท่านเตรียมการสอนน้อย และไม่คอยรับผิดชอบในการสอน เกี่ยวกับเรื่องนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าอาจารย์ควรจะมีใจกว้าง พยายามทำความเข้าใจกับนิสิตนักศึกษาและพยายามแก้ไขปรับปรุงก็จะทำให้เกิดผลดีแก่ทุกฝ่าย กราดี (Grady ๑๙๗๔ : ๑๘) สไตเนอร์ (Steiner ๑๙๗๔ : ๑๒๓) วาเลนตา (Valenta ๑๙๗๔ : ๘๔) กาลาวาริส (Galavaris ๑๙๗๔ : ๒๐๕) แพคเกอร์ (Packer ๑๙๗๔ : ๓๐) วอท์ (Waugh ๑๙๗๔ : ๑๒๕) กิลสัน (Gilson ๑๙๗๔ : ๑๕๕) ไฮทอร์ย์ สินลาร์กิน (๑๙๖๓ : ๑๑๒-๑๑๔) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการสอนของอาจารย์ว่า อาจารย์ควรมีความรู้ มีความรัก และมีความศรัทธา มีความสามารถหรือมีทักษะของการดำเนินการสอนอย่างเพียงพอ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะมีได้ถ้าอาจารย์จะต้องเตรียมการสอน ถ้าอาจารย์เตรียมการสอนไม่พอจะทำให้เกิด

ความฉีกพลาไค และยังคงได้รับการคุ้มครองจากนิสิตนักศึกษาด้วยว่าไม่รับผิดชอบในการสอน ฉะนั้นสิ่งสำคัญที่อาจารย์ไม่อาจจะละเลยได้คือ การเตรียมตัวมาให้พร้อมที่จะถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียน พร้อมที่จะเผชิญและแก้ปัญหาที่พบระหว่างทำการสอน เพื่อสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นในตัวของผู้เรียน อันจะทำให้การเรียนการสอนครั้งต่อไปดำเนินไปอย่างราบรื่น

นิสิตนักศึกษาให้ความเห็นเกี่ยวกับการแจ้งผลของอาจารย์ว่า มักจะล่าช้าเสมอ เกี่ยวกับเรื่องนี้ เค แพตทริเชียส ครอส (K. Patricia Cross ๑๙๗๖ : ๕๓) คิมเลอร์และคนอื่นๆ (๑๙๗๕ : ๗๓-๗๕) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า การประเมินผลและการส่งผลกลับไปให้นักศึกษาครู โดยทันทีทั้งที่ถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเรียนรู้ เพราะถ้าผู้เรียนได้รับทราบผลของการปฏิบัติงานของเขาโดยทันที และถ้าหากเป็นการปฏิบัติงานที่โดยลึกลับและได้รับรางวัลด้วยแล้ว จะเป็นตัวเสริมแรงทำให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมเช่นนั้นอีก และถ้าหากไม่ได้รับการเสริมแรงเสียก่อนการเรียนรู้อาจจะเกิดขึ้นต่อไปได้ยาก

๒.๓ ค่านการบริการทางวิชาการ โดยส่วนรวมความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง แสดงว่าการบริการทางวิชาการของมหาวิทยาลัยที่จัดให้นิสิตนักศึกษายังจะต้องแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้นกว่านี้ จากคำตอบที่ได้จากคำถามปลายเปิดนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าบริการคานห้องสมุดนั้น หนังสือ ตำรา วารสาร เอกสาร ที่ต้องไข่ประกอบ การเรียนมีน้อยไม่เพียงพอ หนังสือใหม่ ๆ ทันสมัยไม่ค่อยมี หาหนังสือยากเพราะจัดไม่เป็นระเบียบ บรรยายภาศภายในห้องสมุดไม่ค่อยเอื้ออำนวยต่อการค้นคว้า เพราะอาคารรอนแรมมีการพุกคูดกันส่งเสียงคังในเรื่อนี้สอคคคองกับงานวิจัยของ ประพนธ์ จำปาไทย (๒๕๒๕ : ๑๒๒) ที่ศึกษาถึงความพึงพอใจของนิสิตนักศึกษาต่อกระบวนการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย ซึ่งพบว่าในคานห้องสมุด นิสิตนักศึกษามีความพึงพอใจในระดับน้อย ในคานความเพียงพอของหนังสือที่จะให้คคนควา คานสภาพของหนังสือและบรรยายภาศภายในห้องส

นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พหิศร กฤตติกาภูล (๒๕๒๑ : ๒๑๗) ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและความคองการคาง ๆ นิสิตนักศึกษาคานการใช้ห้องสคคคองของจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย ในปี ๒๕๑๕ ซึ่งผลการวิจัยพบว่าในคานที่เกี่ยวกับหนังสือ วารสาร และวัสดุอื่น ๆ นั้น นิสิตนักศึกษาคานควาเพิ่มจำนวนให้มากขึ้น ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาคางประเทศ

ส่วนปัญหาค่าบริการห้องสมุดนั้น นิสิตนักศึกษาเห็นว่าควรขยายเวลาทำการห้องสมุดให้มากขึ้นทั้งในวันราชการและวันหยุด และควรจัดบรรณารักษ์ที่มีความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์มาทำงานเพื่อจะได้จัดบริการห้องสมุดให้ตรงกับความต้องการของนิสิตนักศึกษาได้

สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาภรณ์ สังข์ศรี (๒๕๒๒ : ๑๑๔-๑๒๑) ที่ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีที่มีต่อการบริการของห้องสมุดของสถาบัน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาเห็นว่าจำนวนหนังสือและวารสารที่ใช้ประกอบการศึกษาค้นคว้า และวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เป็นภาษาไทย มีไม่เพียงพอกับความต้องการ นักศึกษาเสนอแนะให้ห้องสมุดจัดหาหนังสือ วารสาร ให้ทันสมัยและทันต่อความต้องการให้มากขึ้น และเห็นว่าควรขยายเวลาเปิดบริการให้มากขึ้นด้วย

สอดคล้องกับงานวิจัยของ วนิดา จินตนาบุรินทร์ (๒๕๒๓ : ๑๑๔-๑๒๒) ที่ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในระดับปริญญาตรี เกี่ยวกับปัญหาการใช้บริการห้องสมุดกลาง ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาเห็นพ้องกันว่าห้องสมุดมีความสำคัญต่อการศึกษามาก ผลการวิเคราะห์ความพอใจสภาพการใช้ห้องสมุดคานทาง ๆ ปรากฏว่าโดยเฉลี่ยแล้ว นักศึกษามีความพอใจปานกลางเกี่ยวกับคานอาคาร สถานที่ หนังสือ และวัสดุการอ่านอื่น ๆ เครื่องมือช่วยค้นหาวัสดุและบริการการอ่านบุคลากร ระเบียบข้อบังคับและการให้บริการ นักศึกษาเสนอแนะให้เพิ่มจำนวนหนังสือภาษาไทย ปรับปรุงบริการจองหนังสือ บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า และการประชาสัมพันธ์ของห้องสมุด

นิสิตนักศึกษาเสนอแนะว่าควรมีหนังสือ วารสาร ให้ทันสมัยและมากกว่านี้ตามสภาพตลาดหนังสือ ควรมีหนังสือภาษาไทยให้มากกว่าปัจจุบันควรมีระเบียบการยืมที่จริงจังกับอาจารย์ เนื่องจากสาเหตุส่วนหนึ่งที่หนังสือมีน้อยเพราะอาจารย์ยืมไปใช้กันมากและยืมครั้งละนาน ๆ จนนักศึกษาไม่สามารถที่จะใช้หนังสือได้ตามความต้องการ อาจารย์ผู้สอนแต่ละวิชาควรแจ้งให้ห้องสมุดถ่ายเอกสารหนังสือที่นิสิตนักศึกษาจำเป็นต้องใช้ประกอบการเรียนไว้หลาย ๆ ชุด นอกจากนั้นห้องสมุดควรติดต่อไปยังส่วนราชการหรือสถาบันที่เกี่ยวข้องเพื่อขอข้อมูลมาไว้ใช้ใน ห้องสมุด เพราะปัจจุบันนิสิตนักศึกษาต้องติดต่อขอเอง ซึ่งยากกว่าส่วนราชการจะติดต่อกันเอง นอกจากที่กล่าวมาแล้วห้องสมุดควรเป็นแหล่งเผยแพร่เอกสารทางวิชาการ ผลงานวิจัยต่าง ๆ ให้แก่นักศึกษาให้มากขึ้น โดยทำเป็นเพียงหัวข้อติดประกาศ เมื่อมีผลงานวิจัยชิ้นนั้น ๆ เข้าสู่ห้องสมุด

ในด้านเกี่ยวกับการบริการทางวิชาการโดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับหนังสือ ตำรา วารสารต่าง ๆ ที่นิสิตนักศึกษาเห็นว่ายังขาดหรือยังไม่เพียงพอ นั้น เป็นปัญหาที่ทุกสถาบันการศึกษา ประสบอยู่ ทั้งนี้เนื่องจากการจำกัดในด้านของงบประมาณ เพราะว่าการอุดมศึกษาของรัฐทุกแห่ง อยู่ภายใต้การสนับสนุนของรัฐบาล ในเมืองงบประมาณแผ่นดินมีอยู่จำกัด ฉะนั้นการที่สถาบันการศึกษา จะหาหนังสือ ตำราต่าง ๆ ให้พอเพียงกับความต้องการของนิสิตนักศึกษาจึงเป็นไปได้ยาก ผู้วิจัย เห็นว่า สถาบันการศึกษาควรจะศึกษาถึงความต้องการใช้หนังสือหรือตำราที่จำเป็นจริง ๆ ของ นิสิตนักศึกษา และความเป็นไปได้ในการจัดหา เอกสารดังกล่าวแล้วจัดให้มีกรรมสิทธิ์กับความจำเป็น ก่อนหลัง (priority) ก็จะช่วยลดปัญหาเกี่ยวกับด้านนี้ให้น้อยลงได้

ทางออกอีกประการหนึ่งในการที่จะจัดหาเงินมาเพื่อซื้อตำรา เอกสารต่าง ๆ คือ หาทุนจากแหล่งอื่น เช่น จากมูลนิธิหรือสมาคมต่าง ๆ หรือในแง่ของตัวนิสิตนักศึกษาก็ควรจะได้ มีการรวมตัวกันหาทุนมาเพื่อซื้อหนังสือเข้าห้องสมุดให้ได้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อนิสิต นักศึกษาเอง

๒.๔ ด้านความสัมพันธ์ทางวิชาการระหว่างอาจารย์กับนิสิตนักศึกษาและระหว่างนิสิต นักศึกษาด้วยกันเอง โดยส่วนรวมความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาอยู่ในระดับเห็นด้วยน้อย อธิบาย ได้ว่าความสัมพันธ์ทางวิชาการระหว่างอาจารย์กับนิสิตนักศึกษาและระหว่างนิสิตนักศึกษาด้วยกัน เองอยู่ในระดับต่ำ และคำตอบของนิสิตนักศึกษาจากคำถามปลายเปิดบอกว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง อาจารย์กับนิสิตศึกษาก่อนข้างจะเห็นห่าง เนื่องจากอาจารย์มีงานวิจัยมากไม่ค่อยมีเวลาสำหรับ นิสิตนักศึกษา นอกจากนั้นอาจารย์ยังไม่ค่อยจะเป็นกันเอง นิสิตนักศึกษาให้ข้อเสนอแนะว่า อาจารย์ควรจะต้องแบ่งเวลาในการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาอย่างจริงจัง ควรส่งเสริมความสัมพันธ์ ทางวิชาการระหว่างอาจารย์กับนิสิตนักศึกษา เช่น การเรียนการสอนแทนที่จะเป็นการสอนโดย ตรงก็ควรจะเป็นในรูปของการทำวิจัยหรือทำโครงการร่วมกัน เพื่อเป็นการเรียนรู้และเพิ่มพูน ประสบการณ์ และนอกจากนั้นอาจารย์ควรจะเป็นกันเองกับนิสิตนักศึกษาด้วย

ในด้านความสัมพันธ์ทางวิชาการระหว่างนิสิตนักศึกษาด้วยกัน นิสิตนักศึกษาให้ความ เห็นว่า ยังต่างคนต่างเรียน ต่างคนต่างคนคว่า ขาดการร่วมมือระหว่างกัน การแลกเปลี่ยน ความรู้ทางวิชาการยังไม่มากพอควร การศึกษามีลักษณะเป็นการแข่งขันกันมากเกินไป ยังขาด กิจกรรมที่จะสร้างเสริมความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน และผู้เรียนส่วนใหญ่ก็ไม่ค่อยให้ความ

ร่วมมือกันในการทำงานกลุ่มตามที่อาจารย์มอบหมาย นิสิตนักศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรจัดให้มีศูนย์กลางในการพบปะพูดคุย ร่วมงานโครงการหรือกิจกรรมร่วมกันระหว่างอาจารย์กับนิสิต นักศึกษาและระหว่างนิสิตนักศึกษาด้วยกันเอง นอกจากนี้ควรส่งเสริมวิธีการศึกษาแบบเป็น "กลุ่มศึกษา" ให้มากกว่าที่เป็นอยู่ โดยเฉพาะด้านการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทางวิชาการร่วมกันไม่ ใช่ว่าคนต่าง เรียนเหมือนเช่นที่เป็นอยู่

ซึ่งความเห็นเหล่านี้สอดคล้องกับของ แอนน์ เคียฟเฟอร์แบรกก์ (Ann Kieffer Bragg ๑๙๓๖ : ๒๔-๒๖) กาลาวาริส (๑๙๓๕ : ๒๐๕) โคแกน (Cogan ๑๙๕๓ : ๑๓๕-๑๓๘) วอทรูบาและไรท์ (Wotruba and Wright ๑๙๓๕ : ๖๓๓-๖๖๓) เฟลด์แมน (Feldman) อ่างใน วัลลภา เทพหัสดินา (๒๕๒๓ : ๖๓) อ่าไฟ สุจริทกุล (๒๕๒๓ : ๑๔๕-๑๔๖) วิจิตร สนิสิริ (๒๕๒๑ : ๕) งานวิจัยของ จินตนา มาพวง (๒๕๒๐ : ๕๕-๖๐) และ งานวิจัยของประพัฒน์ จำปาไทย (๒๕๒๕ : ๑๕๔-๑๖๑) ซึ่งสรุปได้ว่านิสิตนักศึกษาต้องการให้ อาจารย์ผู้สอนเป็นกันเองกับนิสิตนักศึกษา ช่วยเหลือนิสิตนักศึกษาทั้งในและนอกห้องเรียน ยินดี ศึกษากับนิสิตนักศึกษาด้วยความจริงใจ ให้ความช่วยเหลือแก่นิสิตนักศึกษาทั้งด้านวิชาการและ กิจกรรมเสริมหลักสูตร ในระหว่างนิสิตนักศึกษาด้วยกันก็ต้องการให้มีความจริงใจต่อกัน ช่วยเหลือ ชิงกันและกันให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถ้าเกิดขึ้นก็จะช่วยเพิ่มพูนคุณภาพของ นิสิตนักศึกษาในด้านความคิด ทำให้นิสิตนักศึกษามีความมั่นใจในตนเองและจะเป็นพลังส่วนหนึ่ง ที่จะก่อให้เกิดแรงบันดาลใจแก่นิสิตนักศึกษาในการก้าวขึ้นเป็นนักวิชาการชั้นสูง เพราะบุคลิกภาพ ของนิสิตนักศึกษาจะพัฒนาไปได้อย่างไร ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับสัมพันธภาพระหว่างอาจารย์กับนิสิตนักศึกษา การส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างนิสิตนักศึกษากับอาจารย์จะนำไปสู่การสร้างอารมณ์ที่มั่นคง มี เหตุผล วุฒิภาวะ สร้างสันติภาพและความก้าวหน้าในชุมชนได้

๓. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างนิสิตนักศึกษาชายและนิสิตนักศึกษาหญิง เกี่ยวกับปัจจัยคัดสรรที่เกี่ยวข้องกับการบัณฑิตศึกษาสาขาสังคมศาสตร์ พบว่าจากการเปรียบเทียบ โดยส่วนรวมทุกด้านแล้วไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณาอยู่ในบางจุด ซึ่งเป็นเนื้อหาย่อย เช่น ในด้านเนื้อหาวิชาแล้วจะพบว่า ความคิดเห็นของ ๒ กลุ่มนี้ มีความ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับทฤษฎีวิจัยของ แมคโคบี และแจคสัน (Maccoby E.E. & Jacklin C.N, ๑๙๓๕ : ๑๓๓) ที่ศึกษาเกี่ยวกับความแตกต่าง ระหว่างเพศหญิงและชาย ซึ่งเมื่อพิจารณาโดยรวม ๆ แล้วไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แต่เมื่อพิจารณาในบางจุดแล้วจะพบว่ามีความแตกต่างระหว่าง เพศชายและหญิงอย่างมีนัยสำคัญ

และส่วนที่ต่างนั้นจะขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของผู้หญิงที่มีลักษณะเป็นผู้ที่ไม่นิ่งเฉย (active) รู้จักรักษาสิทธิ์ (assertive) และสามารถที่จะควบคุมตนเองได้ ควบคุมสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะมากกระทบตนเองได้ มีความรับผิดชอบสูงและมีจริยธรรมสูง ซึ่งถ้าผู้หญิงมีลักษณะเช่นนี้แล้ว จะมีลักษณะเด่นกว่าผู้ชายในแง่ของลักษณะเชิงปัญญา ซึ่งผู้หญิงที่มาศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา เราสามารถสันนิษฐาน (assume) ได้ว่า จะต้องเป็นคนที่มีรักษาสิทธิ์ต่อความก้าวหน้า เป็นผู้ที่มีลักษณะไม่นิ่งเฉย และสามารถควบคุมตนเองตลอดจนสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ มีความรับผิดชอบสูง ฉะนั้น นิสิตนักศึกษาหญิงจึงมีความตั้งใจเรียนมากกว่า มีความรับผิดชอบในงานที่อาจารย์มอบหมายสูงกว่านิสิตนักศึกษาชาย ทำให้สามารถที่จะรับเนื้อหาต่าง ๆ ที่อาจารย์ผู้สอนจัดให้ได้มากกว่านิสิตนักศึกษาชาย

๔. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างนิสิตนักศึกษาที่มีประสบการณ์ต่างกัน เกี่ยวกับปัจจัยทัศนคติธรรมที่เกี่ยวข้องกับการบัณฑิตศึกษาสาขาสังคมศาสตร์ ปรากฏว่าทั้ง ๕ กลุ่มคือนิสิตนักศึกษาที่รับราชการ ทำงานธุรกิจเอกชน ทำงานรัฐวิสาหกิจ ประกอบธุรกิจส่วนตัว และที่ยังไม่ได้ทำงาน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ในด้านหลักสูตรและด้านการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับที่ สุโท เจริญสุข (๒๕๒๑ : ๔๑-๔๖) ได้กล่าวไว้ว่าทัศนคติ ซึ่งหมายถึงความรู้สึกของบุคคลที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งย่อมเป็นไปตามอาชีพของบุคคล แต่เมื่อทดสอบหาความแตกต่างระหว่างคู่โดยวิธีการเชฟเฟ้ (Scheffe) เพื่อที่จะหาว่านิสิตนักศึกษาที่มีประสบการณ์ในอาชีพไหนที่มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ปรากฏว่าไม่มีคู่ไหนที่แตกต่างกันเลย

แต่เมื่อพิจารณาจากค่าคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นของ นิสิตนักศึกษาที่มีประสบการณ์ต่างกัน ตามตารางที่ ๑ ในภาคผนวกจะเห็นว่านิสิตนักศึกษาที่ยังไม่ได้ทำงานมีค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นน้อยกว่านิสิตนักศึกษาที่ทำงานแล้วทุกด้าน หรืออธิบายได้ว่านิสิตนักศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานมีค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นสูงกว่านิสิตนักศึกษาที่ไม่มีประสบการณ์ในการทำงาน ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่านิสิตนักศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานได้เคยเรียนรู้ในเรื่องของงานตลอดจนทราบปัญหาในการปฏิบัติมาแล้ว จึงสามารถประเมินหลักสูตรและการเรียนการสอนว่ามีประโยชน์ต่อตัวเองมากน้อยเพียงใด ได้มากกว่านิสิตนักศึกษาที่ยังไม่มีประสบการณ์ในการทำงาน

และเมื่อพิจารณาในเนื้อหาบ่อยแล้วจะเห็นว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างนิสิตนักศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานหรืออาชีพต่างกัน ในบางข้อที่สำคัญที่ควรจะนำมาอภิปรายคือ จะเห็นว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างนิสิตนักศึกษาที่รับราชการกับนิสิตนักศึกษาที่ทำงานในรัฐวิสาหกิจ เกี่ยวกับคำปัญหาของสังคมโดยนิสิตนักศึกษาที่รับราชการเห็นว่าการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษาสงครามศาสตร์ มีเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของสังคมและช่วยให้เขามีความรู้ความเข้าใจในปัญหาของสังคมได้มากกว่านิสิตนักศึกษาที่ทำงานรัฐวิสาหกิจ

ในเรื่องความคิดเห็นที่แตกต่างกันระหว่างนิสิตนักศึกษาที่รับราชการและนิสิตนักศึกษาที่ทำงานรัฐวิสาหกิจเกี่ยวกับเรื่องนี้ สามารถที่จะวิเคราะห์ได้ตามการค้นพบของ เบคเกอร์ (Becker ๑๙๖๒ : ๒๖-๔๖) ได้ว่าเป็นเพราะอาชีพรับราชการนั้นทำงานเป็นข้าราชการของรัฐซึ่งต้องรับผิดชอบต่อสังคม คือประเทศชาติโดยส่วนรวม คือโดยธรรมชาติของอาชีพนั้นข้าราชการที่จะต้องมึลักษณะที่เห็นแก่ผู้อื่นหรือเห็นแก่สังคม ประเทศชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง (Altruism) ฉะนั้นจึงจะต้องทำงานเพื่อสังคม คลุกคลีและสัมผัสกับปัญหาของสังคมมากกว่าอาชีพอื่น ๆ และเหตุผลอีกประการหนึ่ง ออซูเบล (Ausubel ๑๙๖๘) โลกถาวรว่าคนที่บุคคลมี advanced organizer เป็นทุนให้เกาะจะทำให้บุคคลนั้นสามารถเรียนรู้ให้ซับซ้อนได้ ฉะนั้นการที่นิสิตนักศึกษาที่รับราชการเห็นว่า การศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาสงครามศาสตร์ มีเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของสังคมและช่วยให้เขามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาของสังคมได้มากกว่านิสิตนักศึกษาที่ทำงานในอาชีพอื่นนั้นเป็นเพราะว่าโดยธรรมชาติของอาชีพรับราชการต้องคลุกคลีกับปัญหาของสังคมและต้องทำงานเพื่อสังคมมากกว่าอาชีพอื่น จึงทำให้สามารถรับเนื้อหาในค่านนี้ได้มากกว่า

อย่างไรก็ตามสามารถสรุปได้ว่า หลักสูตรและการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษาสงครามศาสตร์ในปัจจุบันสามารถใช้ได้ทั่วไป ไม่ว่านิสิตนักศึกษาจะมีประสบการณ์แตกต่างกันหรือไม่ก็ตาม

๕. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างนิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันเกี่ยวกับปัจจัยคัสสรรที่เกี่ยวข้องกับกรบัณฑิตศึกษาสงครามศาสตร์ พบว่าทั้งสองกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อค่านหลักสูตรและค่านความสัมพันธ์ทางวิชาการระหว่างอาจารย์กับนิสิตนักศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และที่ระดับ .๐๕ ตามลำดับ และเมื่อ

พิจารณาเปรียบเทียบแยกย่อยในแต่ละเนื้อหาแล้วพบว่านิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนสูง มีค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นสูงกว่่านิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนปานกลางในลักษณะ ดังต่อไปนี้

- ๑) สามารถทำวิจัยในสาขาได้
- ๒) สามารถนำผลวิจัยมาประยุกต์ใช้ได้
- ๓) สามารถศึกษาและติดตามความรู้ความก้าวหน้าทางวิชาการอยู่เสมอ
- ๔) สามารถแสวงหาความรู้และถ่ายทอดความรู้ ความคิดเห็นของตนออกมาได้
ไม่ว่าในรูปของการพูดและการเขียน
- ๕) สามารถประยุกต์ความรู้ในการทำงานได้
- ๖) มีความรู้ความเข้าใจในปัญหาของสังคม

ในด้านความสัมพันธ์ทางวิชาการระหว่างอาจารย์กับนิสิตนักศึกษา นิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนสูงมักจะสนิทกันและวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับงาน (อาชีพ) ต่าง ๆ และมักจะนำปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมมาสนทนากันมากกว่านิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนปานกลาง

ความคิดเห็นที่แตกต่างกันระหว่างนิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนต่างกันนี้ เมื่อพิจารณาตามสภาพความเป็นจริงแล้ว นิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนสูง ส่วนมากมักจะเป็นผู้ที่มีความเอาใจใส่ต่อการ เรียน และใฝ่รู้ใฝ่เรียนทั้งในค่านวิชาการและสิ่งที่รอบตัว มากอยู่แล้ว ฉะนั้น จึงสามารถที่จะเก็บเกี่ยวเอาความรู้ได้มากกว่า และรู้จักที่จะนำไปใช้ประโยชน์ ตลอดจนสามารถที่จะสนทนาและวิพากษ์วิจารณ์เรื่องต่าง ๆ ได้มากกว่า

ผลการวิจัยตามที่ได้อธิบายมาทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นว่า ความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตร การเรียนการสอน การบริการทางวิชาการ ความสัมพันธ์ทางวิชาการระหว่างอาจารย์กับนิสิตนักศึกษาและระหว่างนิสิตนักศึกษาด้วยกัน มีความคล้ายคลึงกันมากกว่าที่จะแตกต่างกัน

ขอเสนอแนะ

ขอเสนอแนะเพื่อการประยุกต์

จากผลการวิจัยพบว่า นิสิตนักศึกษาต้องการให้มหาวิทยาลัยที่เปิดสอนให้เพิ่มคาม
หลักสูตร เพื่อให้นิสิตนักศึกษาจะได้มีโอกาสเลือกเรียนวิชาที่เขาสนใจได้มากขึ้น นอกจากนั้นนิสิต
นักศึกษายัง เห็นว่าวิชาที่เกี่ยวกับการวิจัยและที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของสังคมไทยยังมีน้อย ซึ่งใน
เรื่องนี้ผู้วิจัยได้กล่าวถึงในตอนอภิปรายผลการวิจัยแล้ว และผู้วิจัยเห็นว่าสมควรที่สถาบันการศึกษา
ควรจะได้มีการวิจัยสถาบันเกี่ยวกับค่านักศึกษ เพื่อที่จะได้แนวทางสำหรับการพัฒนาหลักสูตรให้
เหมาะสมต่อไป

ในด้านการเรียนการสอนจากผลการวิจัยพบว่า นิสิตนักศึกษาต้องการให้อาจารย์ผู้สอน
ปรับปรุงตนเองและวิธีการสอนหลายประเด็นด้วยกัน จึงเห็นสมควรที่จะได้มีการประเมินผลการ
สอนของอาจารย์ ศึกษาเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจของอาจารย์และควรจะมีการพัฒนาคุณภาพ
เกี่ยวกับวิธีการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา ทั้งนี้เพราะอาจารย์ส่วนใหญ่ก็จะมีความรู้ความเชี่ยวชาญ
ในสาขาที่อาจารย์จบการศึกษามา หรือในสาขาที่อาจารย์ถนัด แต่มักจะไม่ถนัดในวิธีการเกี่ยวกับ
การสอน ถ้าได้มีการพัฒนาคุณภาพเกี่ยวกับการเรียนการสอน จะทำให้การศึกษาในระดับบัณฑิต
ศึกษาสาขาสังคมศาสตร์บรรลุผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น

ในด้านการบริการทางวิชาการ จากผลการวิจัยนิสิตนักศึกษาให้ความเห็นว่า ยังขาด
หนังสือ ตำรา วารสาร เอกสารที่ต้องการใช้ดีมาก ซึ่งในเรื่องนี้ผู้วิจัยได้กล่าวถึงในตอน
อภิปรายผลการวิจัยแล้วว่า เนื่องจากการอุทิศตัวของเรายังอยู่ในสังกัดของรัฐบาล ซึ่งมี
งบประมาณแผ่นดินอันจำกัด ฉะนั้นการที่จะเพิ่มหนังสือหรือเอกสารให้พอเพียงกับความต้องการ
นิสิตนักศึกษาทุกคน ตลอดจนการที่จะเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่เพื่อมาให้บริการแก่นิสิตนักศึกษา จึง เป็น
ไปไต่ยาก ผู้วิจัยเห็นว่าในสถานการณ์เช่นนี้ควรจะให้เจ้าหน้าที่ห้องสมุดปรับปรุงบริการให้ดียิ่งขึ้น
เอกสาร วารสารควรให้เจ้าหน้าที่ดูแลอย่างใกล้ชิด เมื่อมีผู้ต้องการใช้ก็ให้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ เมื่อ
ใช้เสร็จแล้วก็ให้นำมาคืนเพื่อความสะดวกของบุคคลอื่นที่จะมาใช้ต่อไป

นอกจากนั้นควรจะได้มีการสำรวจความต้องการในการใช้หนังสือของนิสิตนักศึกษาว่า
มีหนังสืออะไรบางที่นิสิตนักศึกษาต้องการใช้ และยังไม่ในท้องสมุด หรือมีแต่ยังไม่เพียงพอ

ตลอดจนจำนวนผู้ของการใช้ เพื่อที่จะได้จัดให้เพียงพอกับความต้องการของนิสิตนักศึกษาตามลำดับความจำเป็น และตามความเป็นไปได้ในเรื่องของงบประมาณ

ส่วนในแง่ของการที่จะช่วยให้นิสิตนักศึกษาได้ประสบความสำเร็จในการศึกษาตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ สถาบันการศึกษาคควรจะมีการปฐมนิเทศ ปัจฉินิเทศ และควรมีหน่วยเสริมทักษะการศึกษา (Study Skill Center) เพื่อช่วยและบริการแก่นิสิตนักศึกษาในค่านต่าง ๆ เช่น ในค่านเกี่ยวกับการศึกษา ปัญหาส่วนตัวอันอาจจะมีผลกระทบถึงการศึกษาของนิสิตนักศึกษา เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

๑. ควรทำการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้กับการบ่มเพาะศึกษาศาखाอื่น ๆ ด้วย เพื่อจะได้เปรียบเทียบให้เห็นว่าการบ่มเพาะศึกษาของไทยในปัจจุบัน เป็นอย่างไร และแตกต่างกันหรือไม่ ระหว่างสาขาต่าง ๆ ตามความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาแต่ละสาขา
๒. การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งพิจารณาความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาระดับบ่มเพาะศึกษาศาखाสังคมศาสตร์โดยส่วนรวมทั้ง ๔ มหาวิทยาลัย ซึ่งผลการวิจัยก็ได้สรุปและอภิปรายมาแล้ว แต่ขอคนพบที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือ ผู้วิจัยค้นพบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นในค่านและรายชื่อของค่านมหาวิทยาลัยมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ฉะนั้น จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจที่จะศึกษาหาความแตกต่างระหว่างสถาบันต่อไปว่า นิสิตนักศึกษาในค่านแต่ละสถาบันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบ่มเพาะศึกษาศาखाสังคมศาสตร์ แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร และควรศึกษาถลกลงไปรายละเอียดด้วยว่า สาเหตุใดที่ทำให้ความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาแต่ละสถาบันนั้นแตกต่างกันหรือไม่แตกต่างกัน
๓. ควรจะทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบ่มเพาะศึกษาศาखाสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการบ่มเพาะศึกษาในทัศนะของผู้บริหารและคณาจารย์เพิ่มเติม เพื่อที่จะได้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว